

3.2021

Sveriges teckenspråkstolkars förenings medlemstidning

TOLKTRYCKET

Amanda har undersökt tolkars professionella garderob!

Åtta sidor från Stockholms universitet

Kompetensens olika stadier: "Åtta-års-klivet"

Auktorisation under pandemin

s.8-9

s.18-20

s.10-11

- 3** Styrelsenytt
- 4-5** Ledare
- 6** Tack till Stefan
- 7** Grattis Dövas tidning & FST
- 8-9** Auktorisation under pandemin

Stockholms universitet:

- 10-11** En partiledardebatt på teckenspråk
- 12-15** Undervisning med fokus på modalitetsspecifika särdrag
- 16-17** Klädkoden inom teckenspråkstolkning

- 18-20** Streetleverage: Kompetensens olika stadier
- 21** Hälsa
- 22-23** Till minne av Janne Lundberg

TOLKTRYCKET

Sveriges teckenspråkstolkars medlemstidning

Mejl: tolktrycket@sttf.org

Ansvarig utgivare:

Rebeca Ferrer Esquivel

Redaktör: Alva Rosengren-Blom

Medverkande detta nummer:

Åsa Byléhn, Tina Wigren Svensk, Stefan Coster, Anna-Lena Nilsson, Marie Edholm, Evelina Alenäs, Kristin Lagersten Löfgren, Lisa Selander, Amanda Ericsson, Christina Healy, Silke Spangler, Alva Rosengren-Blom, Johanna Alesmark

Nummer sedan start: 114

Deadline för nästa nummer:

7 november

STTF:s styrelse:

Rebeca Ferrer Esquivel, ordförande
Juli af Klintberg, vice ordförande
Tina Wigren Svensk, kassör
Kristian Kåresjö Nelson, webansvarig
Åsa Byléhn, ledamot
Lina Silfwerbrand, ledamot

Annonsera i tolktrycket:

1/1-sida 4 000 kr
2/3-sida 3 000 kr
1/2-sida 2 500 kr
1/3-sida 1 800 kr
1/4-sida 1 500 kr
1/8-sida 1 000 kr

Vid köp av halvsidesannons (eller större) i tidningen ingår en veckas annonsering på sttf.org och en puff i STTF:s flöde på facebook.

Redaktion för Tolktrycket:

Marie Edholm
Alva Rosengren-Blom
Maria Sköld
Silke Spangler

sttf.org

sttftolk

Sveriges teckenspråkstolkars förening (STTF)

Bli medlem på sttf.org

Aktiva 350 kr
Stödande 200 kr
Organisation 600 kr
Endast prenumeration 600 kr
Extra nummer (för pren.) 350 kr
Studering 175:-

Vi börjar Styrelsenytt med en tråkig nyhet: ledamot Jonathan Giertha har i sommar avgått av personliga skäl. Vi tackar Jonathan för hans engagemang och önskar honom all lycka framöver!

På grund av Jonathans **avgång** har vi skickat ut en fråga till er medlemmar angående att kalla till föreningsmöte och ha **fyllnadsval** via mejl. Hör gärna av dig med din adress om du inte får våra utskick.

Kanslitjänsten har inte kommit igång ännu. Men hoppet har inte lämnat undertecknad än..

Det har varit en lång sommar, med både härligt sommarlov för styrelsen men också tydliga tecken på klimatkrisen vi nu alla måste hantera.

Styrelsen kommer att träffas på Långholmen i Stockholm den 18-19 september och börja **planera verksamheten till hösten** och kommande år. Vi passar som vanligt på att **be om åsikter och förslag** om verksamhet ni vill se, släng iväg ett sms eller mejl!

TV4 har kontaktat styrelsen och bitt om en intervju då de arbetar med ett inslag om teckenspråks- och dövblindtolkar och deras arbetsituation, vilket vi såklart tackade ja till och hoppas kommer leda till uppmärksamhet och väcka debatt.

EFSLI hade sitt årsmöte digitalt den 26 juni och STTF deltog via Rebeca och Juli. Det var, som vanligt tyvärr, en rätt rörig historia men genomfördes ändå med hyfsat gott resultat, det vill säga det finns en ny styrelse och verksamheten fortlöper. Den 4-5 september ordnas den årliga konferensen digitalt och har temat "Interpreter 4.0 – Towards a virtual reality? – Challenging new connections and human relationships".

Ses vi där?

Åsa Byléhn
Styrelseledamot

Tipsa redaktionen!

Vilken idé vill du lämna i förslagslådan? Kontakta oss på tolktrycket@sttf.org!

Foto: Johanna Alesmark

“Vi är som bäst när vi lär av varandra”

Så har vi tagit klivet in i hösten. Sommarens värme och den eventuella ledighet vi haft ligger kvar som ett härligt minne och ger lite extra ork nu i början. Ork att ta tag i vardagen igen, att komma in i rutiner och arbete. Men hur mycket rutin blir det så här i kölvattnet av Corona? Och hur hittar vi tillbaka till vår tolkroll, vårt professionella jag och all vår kunskap? För de som jobbat länge går det av sig själv, för de som är lite nyare tar det mer tid, mer energi.

Nu efter sommaren möter vi också nya kollegor. Nyexaminerade tolkar som ska ut på sina första egna uppdrag. De är oroväckande få som tar examen i år. Och det är vårt ansvar att ta hand om dem. Att komma som ny tolk har alltid varit spännande, utmanande och nervöst. Men att komma ut i arbetslivet som ny tolk i en tid av pandemi och restriktioner är än värre. Färre uppdrag på plats, färre möjlighet

att träffa och få stöd från kollegor. Men kanske har våra nya kollegor en kunskap som vi saknar, något att lära oss. De har fått chansen att träna på att tolka digitalt redan på utbildningen. De har fått lära sig att styra samtalet, att våga ta plats när det behövs, och de har en självklarhet i sin tolkroll i digitala sammanhang som vi andra saknar. När vi alla fick ställa om och börja jobba digitalt så lärde vi oss på vägen, stapplande och osäkert, men som alltid så löste vi det, för det är vad vi gör, löser problemen, antar utmaningarna. Men för dem som var tolkelever fanns det tid att pröva sig fram, att reflektera och diskutera och prova vad som kändes bra i övningsituationer. Så nu när de kommer till våra arbetsplatser, så behöver vi använda deras kunskap. Likväl som vi ska leda och lära dem, kan vi låta dem leda och lära oss. Vi är som bäst när vi lär av varandra. Och med det nya fadderprogrammet som årsmötet

Foto: Stefan Coster

röstade igenom kommer vi kunna ta emot nästa grupp nyexaminerade tolkar på ett nytt sätt. Är du intresserad av att ingå i arbetsgruppen för fadder programmet så hör av dig till någon av oss i styrelsen!

“Prata vitt och brett om vad vi gör, hur viktiga vi är”

Att de är så få som kommer ut nu är oroväckande. Det är en signal om hur underskattat och underbetalt vårt yrke är. Men också okänt. Kanske hade vi hoppats att det faktum att teckenspråkstolk har syns i rutan på presskonferenser skulle locka fler att söka till tolkutbildningen. Men det verkar inte så. Och vad leder detta till i längden? Färre tolkar som examineras, färre tolkar som kan ta över när gamla rävar går i pension. Ska vi då jobba tills vi blir hundra? Eller ska tolkbrist bli det som till slut kommer tvinga politiker och beslutsfattare att satsa på vår yrkeskår?

Det vet vi inte men vad vi vet är att vi kan hjälpa till att sprida kunskap om vårt yrke, att locka andra att söka. Vi kan aktivt prata om det, uppmuntra till nyfikenhet och locka människor att söka sig till utbildningarna. Behovet av tolk kommer inte ändras, möjligen att det ökar då döva tar större del i samhället, går fler utbildningar mm. Sättet att samarbeta med tolken kan däremot förändras, har förändrats över tid och kommer alldeles säkert att förändras framöver. Och det är som det ska, utveckling är bra. Nu behöver vi se till att vi har nya nyfikna kollegor som vill vara med i denna utveckling. Så sprid gärna hur roligt det är att arbeta som teckenspråkstolk. Prata vitt och brett om vad vi gör, hur viktiga vi är. För får vi inga nya kollegor kommer det bli hemskt tungt att arbeta framöver, och det kommer drabba oss alla.

“Kom och var med”

Ett sätt att kämpa för oss, vårt yrke, är att engagera sig. Om det är att du berättar för andra om ditt yrke eller om du engagerar dig i STTF är upp till var och en, och alla insatser är lika viktiga. Men ju fler vi är som engagerar oss, desto mer kan vi åstadkomma. Förändring är svårt och ofta långsamt, men det går. Om vi kämpar tillsammans. Så kom och var med, sitt i styrelsen, delta i en arbetsgrupp, men framförallt, var stolt över ditt yrke och sprid kunskapen om det så mycket du bara kan. Och om vi är helt ärliga så är det ett otroligt krävande, utmanande, omväxlande och alldeles underbart yrke vi har, som fler borde få chansen att upptäcka!

*Tina Wigren Svensk
Styrelseledamot, kassör*

Tack, Stefan!

Vår medlemstidning har sakta men säkert utvecklats till den fantastiska tidning vi idag får i brevlådan fyra gånger om året. Från nr 2 1989 bestod redaktionen för Medlemstidningen av Tommy Lyxell, Karin af Klintberg, och mig. Det sista numret jag satt i redaktionen för var nr 3 1993, då det var Anders Dahlin, Tommy Lyxell och jag som tackade för oss. Under de åren hade mycket hänt, medlemmar i redaktionskommittén hade kommit och gått, och vi hade haft en tävling som ledde till att tidningen i december 1992 bytte namn till Tolktrycket. I en medlemsomröstning fick det förslaget, från Mats Yngve, flest röster. I övrigt var det en tid då mer och mer datoriserades, och Tommy Lyxell såg till att vi hängde med och gradvis utvecklade formen på tidningen. Vi andra skrev innehåll och kontaktade kollegor för att få dem att bidra.

Nu har jag precis läst det senaste numret av Tolktrycket – nr 2 2021 – och som alltid är det fullmatat, med snygg layout, och i färg. Det är mycket som hänt med vår medlemstidning även de senaste åren, och mycket av det kan vi tacka Stefan Coster för. Han har jobbat hårt med att göra tidningen snyggare, illustrerat med många fina foton, och hela tiden samarbetat med många för att få fram det rika innehåll vi andra fått ta del av.

Tack Stefan för alla år du bidragit till att utveckla vår medlemstidning – jag ser fram emot att nya kollegor tar över!

Anna-Lena Nilsson

Dövas Tidning 130 år - Grattis!

Den 6 juni 1891 utgavs det allra första numret av Dövas Tidning. Nu är det alltså 130 år sedan DT, som då hette Tidning för Döfstumma, såg dagens ljus. Stort grattis! Vi hoppas att även STTF:s medlemstidning Tolktrycket kommer att finnas kvar i många decennier till!

På Dövas Tidnings hemsida finns det en del att läsa för den som vill förkovra sig i tidningens historia, bland annat ett extra tjockt jubileumsnummer som utgavs i samband med tidningens 125-årsjubileum 2016. Googla "Dövas Tidning 130 år", så kommer du till pdf-filerna. Där finns även DT:s allra första nummer från 1891 att läsa digitalt. Den är fylld med berättelser om bland annat utvandrade döva, dikter, tips och diverse tillkännagivanden och nyheter från dövvärlden. Spännande läsning!

Det har lyfts tidigare men det behöver lyftas igen: hur ser det egentligen ut med våra arbetsvillkor och vår arbetsmiljö? Vi får många oroväckande redogörelser från våra medlemmar om pressade scheman, sjunkande ersättningar och utsatthet i arbetet. Vi behöver lyfta diskussionen för att hitta gemensamma, och hållbara, lösningar!

FST bjuder därför in medlemmarna på fika över Zoom vid två tillfällen i höst. Temat kommer att vara Arbetsmiljö – hur mår du?.

Vid det första tillfället kommer vi att ha fria diskussioner om arbetssituationen samt återrapportering från Visions senaste nätverksträff. Vid det andra tillfället kommer vi att bjuda in sakkunniga för att stärka vår kunskap och därmed oss själva!

Torsdag 7 oktober kl 19.30, på Zoom.

Medtag egen fika!

Vill du vara med? Skicka in föranmälan till info@skrivochstolk.se samt bli medlem hos oss på <http://www.skrivochstolk.se/Medlemskap/> Ta hand om er och varandra så ses vi!

Hälsningar Evelina Alenäs, ordförande

Auktorisation under pandemin

Av Marie Edholm

I Tolktrycket nr 3 år 2018 publicerades ett reportage om auktorisationsprov för teckenspråkstolkar där bland annat siffror på antalet teckenspråkstolkar som gjort prov presenterades. Hur har intresset och möjligheterna att göra prov sett ut så här långt under pandemin?

2019 genomfördes de skriftliga auktorisationsproven som vanligt på både vår och höst. När pandemin kom genomfördes auktorisationsprov på våren, höstens prov fick ställas in och även under våren 2021. De tolkar som blev godkända i det skriftliga provet har ännu inte fått göra sitt muntliga prov. Kammarkollegiet har följt FHM:s restriktioner vilket inneburit att de muntliga proven under denna period till liten del har genomförts enligt särskilda rutiner och till stor del helt har ställts in.

Ansökan om auktorisation för alla språk och kompetenser stängde den 5 september. Målet är att genomföra skriftliga prov den 16 och 17 november 2021. I oktober kommer Kammarkollegiet att besluta om vilka språk som blir aktuella för prövning. Först då kan man få en bild av hur intresset för auktorisation ser ut i bakvattnet av pandemin.

Källa: Kammarkollegiet genom kontakt med handläggare Anna Källberg

ANTAL GENOMFÖRDA AUKTORISATIONS PROV AV TECKENSPRÅKSTOLKAR

år 2016: 14 st
år 2017: 32 st
år 2018: 19 st
år 2019: 20 st
år 2020: 20 st

Foto: Kammarkollegiet

Språk	Deltagare i snitt 2006-2017	Deltagare senaste prov	Deltagare totalt 2006-2017
Arabiska	74	94	1039
Teckenspråk	31	11	439
Persiska	28	25	312
Ryska	23	21	257
Polska	21	5	206
Spanska	16	14	160
Somaliska	14	14	129
Dari	13	14	116
Engelska	12	4	120
Rikskinesiska	9	4	80
Turkiska	8	3	74
Sydkurdiska	8	2	79
Rumänska	8	7	74
Tigrinska	8	5	67

Tabell från rapporten "Tolkanvändning i staten" som Kammarkollegiet lämnade till regeringen i november 2017. Tabellen visar bland annat deltagarantalet i snitt under år 2006-2017.

KAMMARKOLLEGIET

SAMHALLSGUIDEN

 Wolters Kluwer

ULVÅS MÅRTENSON, B. MIGRATIONSKUNSKAP FÖR TOLKAR

Samhällskunskap för tolkar

Foto: Alva Rosengren-Blom

Aktuellt från Stockholms universitet

En partiledardebatt på teckenspråk

Sedan 2020 anordnar Sveriges riksdag en uppsatstävling för högskolestudenter.¹ Uppsatsskribenter från alla ämnen och lärosäten i Sverige kan delta. Ett kriterium är att uppsatsen har en tydlig koppling till riksdagen. Ett annat kriterium är att det är den enda uppsatsen som institutionen (där studenten studerar) nominerar. I år nominerar Institutionen för svenska och flerspråkighet vid Stockholms universitet en kandidatuppsats skriven av Lisa Selander, som precis har slutfört sin utbildning på Kandidatprogrammet i teckenspråk och tolkning. Lisas uppsats har titeln En partiledardebatt på teckenspråk – Tolkars strategier för att leverera högkvalitativ tolkning. Uppsatserna bedöms av en priskommitté med bland annat talmannen och de vice talmännen och vinnarna utses sedan av riksdagsdirektören. Två vinnare utses varje år. Vinsten är ett diplom, en gåva, en prisceremoni och ett seminarium i riksdagen för att uppmärksamma uppsatserna. Vinnarna i uppsatstävlingen meddelas officiellt i mitten av december 2021. Här kommer en sammanfattning av uppsatsens innehåll.

Kristin Lagersten Löfgren

Riksdagen beskrivs ibland som Sveriges demokratiska och politiska hjärta. Alla medborgare ska kunna ta del av den demokratiska processen. Teckenspråkiga personer fick denna rättighet år 2000. Syftet med denna studie är att undersöka och beskriva teckenspråkstolkningen av en partiledardebatt i Sveriges riksdag med fokus på teckenspråkstolkars copingstrategier, dvs. språkliga och tolktekniska strategier i tolkningen som används för att upprätthålla flyt och kvalitet och på så sätt säkerställa tolkningens kvalitet. Copingstrategier kan variera individuellt bland tolkar men beror också på typen av tolkuppdrag, kontext och mottagare av tolkningen. Strategierna kan vara på förhand överenskomna mellan tolkarna i teamet men även innebära beslut i stunden.

Studien utgår från en kvalitativ, diskursanalytisk ansats och bygger på ett material från en 3 timmar och 35 minuter lång filminspelning av en partiledardebatt på riksdagens hemsida

¹ <https://www.riksdagen.se/sv/sa-funkar-riksdagen/riksdagsforvaltningen/verksamhet/ uppsatstavling-for-studenter/>

Strategierna kan vara på förhand överenskomna mellan tolkarna i teamet men även innebära beslut i stunden

samt en semistrukturerad intervju med en teckenspråkstolk med lång erfarenhet från tolkning i riksdagen. Den filmade partiledardebatten är det huvudsakliga materialet i analysarbetet, ur vilken valda delar har transkriberats. Intervjun utgjorde sekundärmaterial om både arbetet i tolkteam och om teckenspråkstolkning i riksdagen generellt. Resultatet av studien har identifierat sju återkommande copingstrategier:

- Anpassning av processtid
- Bokstavering
- Adekvata utelämnningar
- Adekvata tillägg
- Samarbete med teamtolken (tolkkollegan)
- Parafrasering
- Konstruerat agerande

Studien visar att tolkarna i teamet har flera på förhand överenskomna strategier som de använder sig av. Ett exempel är bokstavering av namn, som sker olika snabbt beroende på om det bokstaveras för första gången eller om namnet i fråga redan har förekommit ett flertal gånger. Ett annat exempel är uppläsning av namn med tillhörande

parti på talarlistan, något som regelmässigt ersätts med antalet personer på listan. Eftersom namn och partitillhörighet upprepas tydligt en kort stund senare i samband med introduktion av talaren kan denna information utelämnas första gången utan att det får negativa konsekvenser i form av informationsbortfall. Dessa på förhand överenskomna copingstrategier är också ett sätt att effektivisera arbetet under de långa och intensiva arbetspassen i riksdagen.

Strategierna i analysarbetet har isolerats, analyserats och presenterats separat, men i verkligheten förekommer de ofta samtidigt. Ett exempel på det är strategierna parafraivering, adekvata tillägg och konstruerat agerande som ofta förekommer tillsammans. Genom detta kluster av strategier tar tolkarna vara på de modalitetsskillnader som finns mellan talad svenska (ett auditivt och vokalt baserat språk) och svenskt teckenspråk (ett visuellt och gestuellt baserat språk) för att spara tid och hinna återge allt som sägs på

ett målspråks- och mottagaranpassat sätt. Tolkarna i undersökningen uppvisar vissa individuella skillnader i fråga om vilka copingstrategier de använder sig av. Till exempel använder sig en tolk av konstruerat agerande påtagligt mycket oftare än en annan, som använde denna strategi ganska sällan.

Att tolka i riksdagen kräver gedigna kunskaper och lång erfarenhet för att hantera innehållet i debatterna, såväl som tempot och de långa arbetspassen. Copingstrategierna skapar valmöjligheter i fråga om lösningar på planerade situationer och situationer i stunden. Teckenspråkstolkning i riksdagen är ett direkt bidrag till inkludering i den demokratiska processen och därför av största vikt att synliggöra och uppmärksamma.

Lisa Selander

Teckenspråkstolkning i riksdagen är ett direkt bidrag till inkludering i den demokratiska processen

Foto: privat

Vid institutionen för lingvistik vid Stockholms universitet bedrivs ett flerårigt forskningsprojekt med fokus på inläring av svenskt teckenspråk som andraspråk. I projektet deltar studenter som framför allt studerar på Kandidatprogrammet i teckenspråk och tolkning. Projektet startade 2016 och leds av docent Ingela Holmström, i nära samarbete med lärarteamet vid institutionen. Flera delstudier har genomförts, varav den senaste handlade om modalitetsspecifik undervisning.

Att lära sig ett teckenspråk innebär för de flesta hörande (som inte har döva föräldrar eller andra närstående som är teckenspråkiga) att de får lära sig att uttrycka språk på ett helt nytt sätt än de är vana vid, dvs. med händerna, ansiktet och kroppen istället för med talorganen. Detta brukar man beskriva som att man lär sig att uttrycka språket inom en annan modalitet. Inom den forskning, som handlar om teckenspråk som andraspråk, brukar man kalla inlärnarna för M2-L2-inlärare, där M2 står för "andra modalitet" och L2 för "andraspråk".

Många M2-L2-inlärare liksom forskare, såväl inom Sverige som internationellt, vittnar om att det är mycket ovant och svårt att lära sig att uttrycka språk på ett nytt sätt i vuxen ålder. Även om forskningen om teckenspråk som andraspråk har ökat mycket under framför allt 2010-talet, så saknas i hög grad forskning på undervisning av teckenspråk som andraspråk. Detta betyder att lärare som undervisar i svenskt teckenspråk (fortsättningsvis STS) har väldigt lite vetenskaplig grund att utgå ifrån då de undervisar, och den erfarenhet som finns har inte blivit beprövad erfarenhet eftersom det saknas dokumentation kring hur lärare faktiskt undervisar och vad denna undervisning resulterar i.

Forskningsprojektet UTL2

Projektet UTL2 (undervisning i STS som andraspråk) startade på initiativ av Eira Balkstam och Magnus Ryttervik, adjunkter i teckenspråk vid institutionen för lingvistik vid Stockholms universitet, våren 2016. De upplevde just avsaknaden av vetenskapliga studier som grund för undervisningen vid universitetet som problematisk och projektet syftar därför till att generera kunskaper i hur man kan undervisa i STS på ett sätt så att studenterna får god progression i sin inläring och får djupa kunskaper i språket. Projektet använder sig av aktionsforskning som metod, vilket innebär att man studerar den egna praktiken med syfte att förbättra något i den. Projektet genomförs i nära samarbete mellan forskaren och projektledaren Ingela Holmström

och lärarteamet vid institutionen. Under de år som gått sedan projektstart har flera delstudier genomförts. Det senaste handlar om modalitetsspecifik undervisning.

Syftet med delstudien var dels att se om modalitetsspecifik undervisning gjorde att studenterna blev bättre på att uttrycka sig på STS och dels att skapa beprövad erfarenhet avseende hur undervisningen genomförs. Studier på små barns teckenspråsutveckling visar att döva föräldrar i hög grad fokuserar på att barnen ska bli visuellt uppmärksamma och detta antogs vara lika viktigt för hörande andraspråksinlärare av STS. Vi beslutade därför att vi under de tre första veckorna på terminen i stor utsträckning skulle arbeta just med modalitet, vilket inkluderade övningar i att använda ansikte och kropp, lära sig om teckenrummet (utrymmet framför kroppen), och att utveckla sin visuella uppmärksamhet. Studenterna delades in i tre grupper och 17 lektioner totalt spelades in med två kameror. Fyra lärare och 30 studenter deltog i delstudien. Av lärarna var tre döva förstaspråkstalare av STS (här kallade Nina, Jenny och Anders) och en var en hörande andraspråkstalare av STS (här kallad Anna).

Utöver inspelningarna i klassrummen fick lärarna också efter varje lektion, skriftligt eller på STS, dokumentera sina reflektioner kring hur undervisningen hade fungerat. Efter den första delkursen på terminen, och åtta veckors undervisning, intervjuades studenterna skriftligen och tillfrågades då om sina upplevelser av undervisningen och dess innehåll.

Modalitetsspecifik undervisning

Modalitetsspecifika särdrag för tecknade språk är *visuell uppmärksamhet*, *ikonicitet*, *spatialitet* och *simultanitet*. I det följande ges några exempel på hur undervisningen bedrevs och resultat från den. Dessutom ges avslutningsvis en redogörelse av studenternas upplevelser från undervisningen.

Visuell uppmärksamhet

En grundläggande sak för att kommunicera på STS är att deltagarna i samtalet tittar på varandra, vilket inte är nödvändigt i talad kommunikation. För att turtagningen ska fungera krävs också att man är uppmärksam på varandra visuellt, eftersom man i STS inte kan ta ordet, utan bara få det. Dessutom behöver man lära sig att bli uppmärksam på uppmärksamhetskapande signaler som visar att någon vill säga något, t.ex. genom handviftningar. I den initiala undervisningen var dessa saker grundläggande. Många övningar handlade om att lära sig att bli visuellt uppmärksam och att kunna ha ögonkontakt med andra. En sådan övning innebar att studenterna stod i en cirkel och Nina förklarade att den student som höll i bollen skulle välja en medstudent som hen skulle ta ögonkontakt med. Sedan skulle hen höja ögonbrynen och kasta bollen till denne student, som i sin tur skulle uppmärksamma att hen var mottagare och ta emot bollen. De övriga studenterna skulle hela tiden ha uppmärksamhet på den person som hade bollen och vara beredda ifall de blev valda. Så fortsatte övningen under en stund och Nina lade till fler och fler saker de skulle göra visuellt, som att även blinka innan de kastade bollen. När Nina sedan lade till att de skulle röra på armen i cirklar samtidigt så klarade dock studenterna inte av det längre, utan började fnissa, tappa bollen och förlora koncentrationen. Nina reflekterade efteråt kring detta och kom fram till att hon hade gett studenterna för många saker att hantera samtidigt och att de inte hade varit redo för det.

En annan övning i visuell uppmärksamhet genomfördes av Jenny. Först gick hon teoretiskt igenom skillnaderna mellan auditiv och visuell uppmärksamhet och sedan fick studenterna träna på det sistnämnda. Jenny lät då studenterna gå omkring i klassrummet (där möblerna hade skjutits åt sidan) och slumpvis ta ögonkontakt med varandra och säga HEJ. Detta utökades till att de skulle klappa på varandras axlar för att få uppmärksamhet innan de sa HEJ och sedan till att de fick stryka varandra på armen och göra samma sak. Mellan varje byte blinkade Jenny med lampan för att lära studenterna att de skulle reagera på att ljuset tändes och släcktes. Detta var

särskilt viktigt, för i en tidigare delstudie hade vi funnit att lärarna ofta klappade i händerna, knackade på bord eller väggar och liknade för att få uppmärksamhet, och vi kom fram till att vi istället mer tydligt skulle öva den visuella uppmärksamheten, varför lärarna slutade att använda auditiva signaler.

Sådana övningar av visuell uppmärksamhet skiljer sig helt från övningar som förekommer i andraspråksundervisning inom talad och skriven modalitet och är därför speciell för inläring av ett tecknat språk. Studenterna blev snabbt vana vid att ha ögonkontakt och började själva använda blinkande med ljuset för att påkalla uppmärksamhet.

Studenterna blev snabbt vana vid att ha ögonkontakt och började själva använda blinkande med ljuset för att påkalla uppmärksamhet

Ikonicitet

Ikonicitet handlar om att många tecken är motiverade utifrån hur de ser ut, hur de rör sig eller hur vi handskas med föremål. Det är därför ganska lätt att förstå varför en del saker tecknas som de gör, som när det gäller tecknen BIL, BOLL, GÅ, och GRÅTA. Det finns studier som har kommit fram till att ikoniciteten underlättar för andraspråksinlärare just för att det är lätt att förstå varför tecken ser ut som de gör. Det finns samtidigt studier som visar på det motsatta, att de som lär sig teckenspråk fokuserar mer på att komma ihåg arbiträra tecken (dvs. tecken som man inte kan förklara varför de ser ut som de gör) medan de ikoniska tecknen uppfattas enklare och inte får lika mycket uppmärksamhet. Detta kan leda till att inlärare inte lika noggrant uppmärksammar fonologiska skillnader, som t.ex. om handen ska vara rak eller böjd, om tummarna ska vinklas på något sätt

och liknande. Detta innebär att ikoniska tecken ofta kan kännas lättare, men oftare utförs felaktigt, för att inlärarna inte tillräckligt mycket memorerat detaljerna i hur de ska utföras.

Inlärare av STS behöver lära sig att tänka i bilder och filmer, på hur saker ser ut till form och storlek och på hur händerna ser ut då vi handskas med föremål på olika sätt. Många tecken skapas i speciella sammanhang och varierar från en berättelse till en annan och är alltså inte etablerade tecken som man kan hitta i ett lexikon. Dessa kallas för avbildade tecken. Därför var övningar i att t.ex. förstå hur vi gör med våra händer när vi handskas med olika föremål viktiga. Om vi tar ordet ”öppna” som exempel, så fick studenterna öva i att tänka hur deras händer gjorde när de öppnade t.ex. en glasburk, en tub, en dörr, en kartong och en kista. Anna förklarade sådana saker hela tiden med hjälp av talad svenska i sin undervisning och gav studenterna många övningar som lärde dem att förstå hur de skulle tänka genom att titta på sina händer, samtidigt som hon förklarade teorin bakom avbildade tecken. I en övning hade Anna med sig en rad föremål som hon placerade ut i olika stationer och delade in studenterna i par. På en station fick en student hänga upp olika klädesplagg på en tvättlina, på en annan fick en student ta i olika föremål och flytta på dem osv. Den student som arbetade i par med den student som utförde handlingarna skulle samtidigt med sina egna händer försöka imitera vad klasskamraten gjorde utan att själv hantera föremålen.

Sådana slags övningar visade sig hjälpa studenterna att ”knäcka koden” till att många tecken är inspirerade av hur de ser ut, rör sig eller hanteras i vår vardag. Därmed behövde studenterna inte hämmas av att de inte kunde alla tecken för saker de ville uttrycka utan kunde koppla det till sin vardag och komma på hur man skulle kunna teckna. Studenterna lärde sig förstås parallellt många lexikala tecken, men de blev mer flexibla och kreativa i sin sammanlagda språkliga produktion.

Spatialitet

Nya inlärare av STS behöver lära sig att det finns ett ”teckenrum” som har stor betydelse när man tecknar. Det är utrymmet framför kroppen, där man t.ex. kan placera tecken på olika platser och på olika höjd, utföra tecken i olika riktningar och peka på såväl saker som är närvarande där man befinner sig som på saker i en ”mental rymd”. Detta är vad särdraget spatialitet handlar om.

För att öva spatialitet använde lärarna många olika övningar. En sådan övning innebar att ”baka

chokladbollar” utan att ha redskap och ingredienser på riktigt. Övningen gick ut på att utföra tecknen på olika platser i rummet, så att man ”har bunken” på en plats, ”havregrynen” på en annan och ”kylskåpet” på en tredje, osv. På så sätt lärde sig studenterna att de med inspiration från verkligheten kunde skapa en berättelse genom att framför sig placera tecken på olika platser och i olika riktningar.

Studenterna får också öva att tänka spegelvänt och därmed inse att de behöver vända på tecken när de själva ska utföra dem

Andra övningar fokuserade på att lära studenterna att förstå tecknens riktningar och placeringar och att många tecken ser olika ut beroende på om man är sändare eller mottagare av tecknet. Ett exempel är tecknet SKRIVA, som sändaren utför i en rörelse utåt medan mottagaren ser det som en rörelse inåt (mot en själv). Studenterna får också öva att tänka spegelvänt och därmed inse att de behöver vända på tecken när de själva ska utföra dem. Anders jobbade en hel del med dessa saker och upprepade igen och igen följande: ”Mitt höger är ditt höger. Mitt vänster är ditt vänster. Mitt upp är ditt upp. Mitt ner är ditt ner.” Med andra ord så lär sig studenterna att saker som tecknas uppe/uppåt eller nere/neråt är på samma plats för den som tecknar och den som är mottagare medan det blir tvärtom när det tecknas till höger eller vänster eftersom det då blir tvärtom.

De här övningarna i spatialitet visar hur viktigt teckenrummet är för att uttrycka sig på STS och studenterna lärde sig att tänka mer rumsligt, istället för linjärt som man gör i talat språk. Detta innebar också att studenterna i högre grad, och tidigare, utnyttjade teckenrummet, vilket höjde nivån på deras tecknande.

Simultanitet

Simultanitet i STS innebär t.ex. att man kan uttrycka lexikalt innehåll med händerna samtidigt som man uttrycker grammatik med ansiktet, eller att händerna utför olika tecken samtidigt. För teckenspråksinlärare, oavsett ålder, är det inledningsvis svårt att kombinera de manuella och icke-manuella komponenterna eftersom det blir så mycket att tänka på. Därför börjar övningarna i simultanitet ofta med känslouttryck i ansiktet, vilket snabbt börjar kombineras med tecken. På Jennys lektioner fick studenterna öva att visa olika känslor med ansiktet och sedan fick de plocka upp kort med ord eller bilder som de skulle kombinera med en känsla, medan övriga studenter skulle gissa vad som gestaltades. Parallellt med dessa övningar hade Anna en liknande övning där hon bad studenterna att på svenska säga orden senap, ketchup, majonnäs och ankskit medan de på rösten skulle lägga till en känsla, t.ex. att de skulle säga senap med glad, arg eller trött röst. Studenterna hade mycket roligt, men uttryckte att det väl inte kunde vara en seriös övning. Men Anna kom efter en längre stunds övande in på att de också skulle visa känslan i ansiktet, och så småningom gick hon över till att de fick ta bort talet och istället göra tecknet. På så sätt kunde studenterna inse att de redan kunde uttrycka sig med ansiktet och att uttryck där ersatte det man kan höra på rösten i talad svenska.

Genom sådana övningar i simultanitet lärde sig studenterna att de egentligen redan kan göra mycket med sitt ansikte och kropp helt naturligt samtidigt som de lärde sig att dessa drag var grammatiskt eller narrativt viktiga i STS.

Studenternas upplevelser

Alla dessa modalitetsspecifika saker som studenterna övade under de tre första veckorna fogades hela tiden samman och övningarna överlappade varandra. Studenterna fick lära sig mer och mer hur man utnyttjar ikonicitet, spatialitet och simultanitet **samtidigt** i teckenproduktionen genom den medvetna och riktade undervisningen. Därför var det också intressant att fånga studenternas egna upplevelser genom skriftliga intervjuer.

En fråga handlade om hur studenterna hade upplevt de delar av undervisningen som innebar att man skulle använda kropp och ansikte. Då framkom att det var mycket som kändes nytt och främmande, som några studenter uttrycker det:

Det känns obekant och konstigt i början

Det känns aldrig riktigt bekvämt, men man förstår att

det är just därför de övningarna görs och man blir gradvis mer van vid att uttrycka sig så

Efter ett tag förstod man att man uttrycker språket även med kropp och ansikte och då är de här övningarna viktiga

Det var oerhört svårt! Det är något helt nytt!

Lite motsägelsefullt ibland – att leka och göra charader och sedan få höra att teckenspråk inte är charader

Studenterna fick också en fråga som handlade om övningar i att använda teckenrummet och vad de tyckte att det viktigaste de hade lärt sig hade varit. Några av svaren visade att det hade varit svårt, men viktigt och intressant:

Det har varit svårt och det tar tid att få det att kännas normalt

Man har fått lära sig att det finns ett utrymme framför sig som kan användas och därför ska man göra det också

Det viktigaste var att lär sig hur man använder referenser och hur man kan placera ut olika entiteter.

Viktigt att lära sig att man utgår från tecknarens eget perspektiv när man placerar saker eller pekar i rummet.

Vad kan vi lära oss av detta?

De övningar som beskrivits här är inte några nya övningar, utan är sådana som lärarna arbetat med många gånger i många olika grupper, och de känns säkert igen av andra lärare som undervisar i STS. Det som är viktigt med sådana här studier är dock att det skapas en medvetenhet kring vad som egentligen övas i olika övningar, vilka avsikter lärarna har och hur studenterna upplever det hela. När man i ett aktionsforskningsprojekt som detta identifierar ett särskilt problem eller tema, så kan man skala av det och analysera det som sker mer i detalj. På så sätt kan man som lärare bli mer medveten om vad man faktiskt undervisar i och om, och ifall det fungerar som man tänkt eller inte. Man får också sätta ord på det man planerar och reflektera kring hur det gått tillsammans med kollegor. Och samtidigt gör dokumentationen och analysen att det är möjligt att bygga upp beprövad erfarenhet kring undervisning av STS som kan komma många andra lärare till nytta.

Denna artikel är en avkortad och anpassad version av en artikel som har publicerats på engelska i den vetenskapliga tidskriften Journal of Linguistics and Language Teaching, <https://sites.google.com/site/linguisticsandlanguageteaching/home-1/volume-12-2021-issue-1>

Kandidatuppsats från Stockholms universitet

Text: Amanda Ericsson

Klädkoden inom teckenspråkstolkning: Tolkars professionella garderob

Amanda Ericsson har tagit examen från kandidatprogrammet i Teckenspråk och tolkning denna sommar. Hon har undersökt tolkars garderob utifrån olika aspekter. Läs här sammanfattningen av hennes uppsats samt reflektioner kring resultaten.

Sammanfattning

Teckenspråkstolkare hanterar till vardags olika typer av tolkuppsdrag, till exempel möten på arbetsplatser, offentliga uppdrag på scen, i utbildningssammanhang eller hos tandläkaren. Syftet är alltid detsamma, nämligen att möjliggöra kommunikation mellan personer som inte delar samma språk. Situationerna varierar dock och kan äga rum i alla tänkbara kontexter i livet, från vaggan till graven. Det ingår i tolkens profession att anpassa sig till situationen. Det handlar både om en språklig och kulturell anpassning och en anpassning av sitt yttre för att inte vara ett störningsmoment för de närvarande parterna under uppdraget. Kläderna är en viktig del inom tolkning eftersom teckenspråket är visuellt baserat och mottagaren uppfattar språket via synen. Den här studien fokuserar på yrkesverksamma teckenspråkstolkars uppfattning om klädkoden inom professionen samt hur klädvalet anpassas efter uppdragen. I uppsatsen genomfördes sju kvalitativa forskningsintervjuer för detta ändamål. Analysen visar att det förekommer anpassningar ifråga om vad tolkar väljer att ta på sig beroende på vilken typ av uppdrag som står på agendan. Det kan handla både

om att vara praktiskt klädd inför uppdrag och att signalera professionalitet till omgivningen. Klädkoden inom tolkkåren är en oskriven regel som alla känner till och följer, men som inte är specifikt uttalad när man väl är klar med utbildningen. Samtidigt uppger flera tolkar om att de inom ramen för den rådande klädkoden ändå på kreativa sätt kan variera sin klädsel och markera sin personliga identitet.

Den professionella klädkoden spelar roll för att signalera professionalism och tillit

Den professionella klädkoden

Att få kombinera ett klädintresse med att skriva sitt examensarbete har varit en kul infallsvinkel på en stor uppgift. Det svåra med ämnet kläder är att det är brett och väldigt varierande i vad som ingår i termen för olika människor. Med min uppsats har jag bara snuddat på ytan till en guldgruva av kunskap och olika teoretiska ansatser.

Professionalitet och klädsel studeras bland annat inom professionssociologin och visar att kläderna man bär signalerar många saker till omgivningen. Den professionella klädkoden spelar roll för att signalera professionalism och tillit. Inom fältet garderobsstudier betraktas kläder från ett mycket bredare perspektiv, men kopplingen mellan kläder och den privata/professionella identiteten är ännu tydligare. Det är också intressant att se hur personen och dennes identitet utvecklas medan klädesplaggen är desamma.

Kvinnor och män tänker lika

Jag hade en förutfattad mening om att män och kvinnor tänker mer olika än de faktiskt gör. Genom min studie fick jag ta del av informanternas tankar om kläder och klädval kopplat till deras yrkesprofession som teckenspråkstolk. Tankarna föreföll sig inte vara speciellt olika utan i mångt och mycket spelar inte könet på de tillfrågade någon roll, vilket i mina ögon är fint att se. Något som jag själv tänkt och med hjälp av mina intervjuer fått bekräftat, är att tolkarna är medvetna om sin klädsel och att klädseln påverkar omgivningens uppfattning av teckenspråkstolken. Det finns en oskriven regel om hur man bör klä sig och att yrkeskåren faktiskt klär sig förhållandevis enhetligt, gör att det skapas prestige för professionen.

Vill du fördjupa dig?

Gå in på diva-portal.org och leta efter *Klädkoden inom teckenspråkstolkning: Tolkars professionella garderob* i sökfältet, så kan du läsa uppsatsen i sin helhet! På Diva, Digitala Vetenskapliga Arkivet, finns även många andra intressanta artiklar att finna som har publicerats på området teckenspråkstolkning (och förstås inom vilka ämnesområden som helst för den intresserade).

Foto: privat

Kompetensens olika stadier: Teckenspråkstolkar och “Åtta-års-klivet”

Christina Healy

Inom praktiska yrken såsom teckenspråkstolkning tar man sig igenom olika inlärningsstadier som kan göra oss helt utmattade, som om vi vore ständiga nybörjare. Men detta innebär egentligen bara att det alltid finns mer att utforska!

I nationalparken Shenandoah finns en vandringsled som kantas av vackra vyer, ändlösa serpentinvägar och stenbumlingar som kräver att man noga överväger varje steg, går i långsam takt och låter sig guidas av de som går före på leden.

Man kan jämföra tolkning med att bestiga ett enormt, på många sätt, utmanande berg. På väg upp når vi toppar och kan tacksamt betrakta sträckan vi har klarat av, vi passerar platåer där vi kan koppla av, vila och få ny energi. Sedan bestiger vi branta partier som utmanar vår uthållighet och vilja att växa. Ett av alla dessa stadier har jag kallat för “Åtta-års-klivet”.

Åtta-års-klivet

Jag upptäckte det först hos mig själv. Efter att jag hade jobbat som tolk i ungefär åtta år, kände jag mig plötsligt inte längre kompetent och tvivlade på mina färdigheter i att underlätta kommunikation på en godtagbar nivå. Jag frågade mina kollegor om jag skulle avsäga mig vissa uppdrag med orden: “Var ärlig nu! Är jag tillräckligt kvalificerad för uppdrag på den här nivån?” Även hos mina tolkanvändare eftersökte jag sådan feedback på olika sätt.

De ansåg att jag gjorde ett bra jobb. Kollegor tyckte att jag jobbade hårt, och trots att mina tolkningar inte var fantastiska var de godkända. Jag, som hade känt mig kompetent fram till nyligen, tyckte knappast att svaren jag fick var tillfredsställande. De kommande åren blev liknande diskussioner om min osäkerhet kortare och inte lika ofta förekommande, och jag blickade tillbaka och insåg med lättnad att denna period verkade ha gått över. Samtidigt var jag fundersam över vad det egentligen var jag hade varit med om.

För inte så länge sedan befann jag mig plötsligt på andra sidan av nästintill identiska samtal. En kollega som hade jobbat åtta år som teckenspråkstolk ville diskutera sina inre strider. Jag blev chockad när jag upptäckte att exakt samma scenario som jag hade haft med mina kollegor fem år tidigare nu spelades upp mellan oss. Såklart berättade jag för henne om mina erfarenheter och vi tog oss igenom det hela tillsammans. Sedan dess har jag mött en handfull andra tolkar som även de hade

*Det finns
alltid mer att
utforska*

jobbat i cirka åtta år och som tampades med samma känsla av självtvivel, ifrågasättande och oro. Jag började fundera på orsakerna och innebörden av dessa känslor.

De bästa förklaringarna till det här fenomenet grundar jag på konceptet om de fyra kompetensstadierna och Proximalzonsteorin.

De fyra kompetensstadierna

De fyra kompetensstadierna är en inlärningsmodell av Noel Burch som beskriver de olika stegen av att lära sig en ny färdighet. Till en början upplever vi en omedveten inkompetens: Vi vet inte vad vi inte vet. Vi är alltså så pass omedvetna att vi inte ens kan erkänna vår egen oförmåga (för vidare diskussion, kolla upp Dunning-Kruger-effekten på wikipedia!).

Förr eller senare blir vi medvetna om våra tillkortakommanden, vilket utgör steg två i modellen: Medveten inkompetens. Att erkänna vår otillräcklighet är föga bekvämt, men så länge vi inte är medvetna om våra begränsningar så hämmas utvecklingen. Formell utbildning har öppnat ögonen för många av oss. Kanske tänkte vi att tolkning bara var “att teckna vad de säger/säga vad de tecknar”, sedan förstod vi hur pass komplext allting är. Medveten kompetens uppnådde vi genom övning, mentorskap och genom att vi analyserade oss själva, kulturer, språk, maktstrukturer och så vidare.

Förhoppningsvis uppnår vi stadiet av medvetna

färdigheter innan vi lämnar praktikantstadiet. När vi sedan får mer och mer erfarenhet och blir skickliga på att använda teorier, färdigheter och strategier, så sköter en omedveten kompetens stora delar av jobbet. Detta är det fjärde kompetensstadiet. Att tolka kräver alltid en påtaglig ansträngning. Men efter ungefär fem år in i yrket blev jag inte längre överväldigad utan kände istället en självsäkerhet vad gällde mina förmågor att utföra de nödvändiga uppgifterna jag ställdes inför ganska ofta.

Sedan kom det åttonde året och allt förändrades. Har du själv upplevt det? Jag tror att följande hände: Jag hade blivit omedvetet kompetent på en grundläggande nivå. Och när dessa färdigheter blev mer automatiserade så frigjordes även större delar av mina mentala kapaciteter - för att använda Daniel Giles Effort Model of Interpreting (Gile 2009) - vilket i sin tur ledde till en djupare metaanalys av mitt arbete. Jag kunde alltså ställa mig utanför mig själv och studera vad jag gjorde när jag tolkade. När jag observerade tolkar med mer erfarenhet än mig själv som gjorde 'samma' jobb kunde jag alltså ha igång min tolkhjärna samtidigt som deras, och upptäcka att deras slutprodukt var mer nyanserad, förfinad och exakt i sin helhet om jag jämförde med mina egna målspråkstexter. Jag blev därmed medveten inkompetent på en ny nivå och upplevde en utvidgning av min proximala utvecklingszon.

Den proximala utvecklingszonen

Konceptet om den proximala utvecklingszonen lades fram av Lev Vygotsky och har sedan byggts på under 1900-talet. Enkelt sagt förklarar konceptet att personer som lär sig något utvecklas i viss utsträckning på egen hand, men att de så småningom kommer att behöva hjälp för att ta sig vidare till nästa nivå. Du kanske har hört talas om begreppet scaffolding (ungefär: stöttning),

*Vi kan se nästa topp
bortom molnen,
men vi vet inte än
hur vi tar oss dit*

Christina Healy, PhD, arbetar som tolk inom vardagstolkning i Willamette Valley, Oregon, USA. Hon älskar att läsa och utvecklas genom hela livet och är glad över alla nya lärdomar hon får av tolkanvändare, kollegor, vänner och familj, speciellt barn och hundar, samt av hennes resor och vandringsturer. Christina tror starkt på att ge vidare det hon har anförtrots och vill ta emot och dela med sig av livets många gåvor.

vilket innebär att man först identifierar var personen befinner sig i inlärningen för att sedan möta upp dem en nivå högre upp med syfte att stödja dem i utvecklingen.

Billy Kendrick har skrivit om psykologen Anders Ericssons idé, att det krävs cirka 10 000 timmars övning för att bli riktigt bra på något, i sin senaste artikel No One's a Prodigy! Deliberate Practice and Sign Language Interpreting. Ericsson menar att gedigen kunskap i stor utsträckning beror på övningens kvalitet. Men låt oss anta att vi alltid strävar efter att bli de bästa tolkar vi kan bli. För att bli riktigt kunniga skulle vi då behöva tolka i genomsnitt 25 timmar i veckan, 50 veckor om året i åtta år. Men självklart slutar vi aldrig att utvecklas inom ett praktiskt yrke. Vi blir aldrig passiva "experter" på att tolka. Men fortfarande efter 10 000 timmars medveten utveckling så kan vi bli betrodda med uppdrag vi aldrig tidigare stött på under vårt yrkesliv.

Ibland känns det som om vi har klättrat mil efter mil uppför berget och jublandes bryter igenom molnbanken. Väl där upptäcker vi kollegor framför oss som har klättrat ännu högre upp än vad vi någonsin trodde var möjligt. Vi har då öppnat upp en ny proximal utvecklingszon. Vi kan se nästa topp bortom molnen, men vi vet inte än hur vi tar oss dit. Och marken, som kändes långt bort, har försvunnit under molnen. Den lägsta punkten vi kan se är bara några meter nedanför våra fötter. Det är som om

okunskapen dykt upp från ingenstans. Men kanske är det så att vi bara varit omedvetet okunniga inom vissa aspekter av vårt arbete, och vår nyvunna medvetna okunnighet bara innebär framsteg, samtidigt som det kan kännas som ett steg bakåt.

Obekvämt men värdefullt

Denna iakttagelse är inte lönlös. Jag har sett mig själv och andra uppleva detta obehag och tvivel, som har gett oss en ny gnista att satsa på professionell utbildning och fortbildning. Vi skapade luft i våra kalendrar och budgetar och prioriterade träffar i dövvärlden, blev aktiva i yrkesföreningar och satsade på samtal både innan och efter uppdrag med både kollegor och tolkanvändare för att på nytt förstå oss på komplexiteten i vårt yrke. Dessutom kastade tvivlet nytt ljus på vår motivation, som enligt Audrey Ramirez-Loudenback och hennes artikel *What makes us tick? Sign Language Interpreters, Values & Motivation* avsevärt kan påverka vårt arbete som tolkar. Vår återuppväckta energi har lett till att vi blivit bättre på att möjliggöra kommunikation, samarbete, samt att vi överlag trivs bättre med det vi gör.

Det är så med alla färdigheter och med all form av inläring - ibland stagnerar vi. Men efter att vi har gått sakta ett tag och vilat oss, så är våra muskler redo för nya utmaningar och vi kan ta emot dem med så mycket hängivenhet och engagemang som våra tolkanvändare och kollegor förtjänar!

Reflektionsfrågor

- Ifall du någon gång har upplevt en tid då ditt självförtroende var starkt men sedan dalade, stämmer förklaringen i denna artikel överens med vad du upptäckte?
- Om du inte har upplevt fenomenet “åtta-års-klivet”, kan du hitta faktorer som varit annorlunda på din resa när du jämför med vad som skrivits ovan? (Och hur kan vi tillämpa detta på döva tolkar och CODA-tolkar?)
- Till tolkar som har kommit långt uppför berget: Finns det speciella perioder bortom de åtta åren av erfarenhet som du upptäckt hos dig själv eller dina kollegor?

Källor:

Burch, Noel. “Four Stages for Learning Any New Skill” or “Four Stages of Competence” were developed by Burch while working at Gordon Training International in the 1970s. [http:// www.gordontraining.com/free-workplace-articles/learning-a-new-skill-is-easier-said-than-done/](http://www.gordontraining.com/free-workplace-articles/learning-a-new-skill-is-easier-said-than-done/)

Gile, Daniel. Basic concepts and models for interpreter and translator training. Vol. 8. John Benjamins Publishing, 2009.

Street Leverage

Denna artikel är publicerad med godkännande från streetleverage.com, en sida med artiklar av och för teckenspråkstolkar.

Artikeln är översatt från engelska av Silke Spangler.

Av Alva Rosengren-Blom

YWTL!

Nu är hösten och vardagen igång igen. Det är viktigt att vi tolkar tar hand om oss själva och våra kroppar för att minska eventuella besvär i nacke och rygg.

Här följer tips på övningar som stärker skuldrorna och övre delen av ryggen. Testa detta för att sträcka ut din rygg och få en bättre hållning!

Övningen kan utföras sittandes eller ståendes.

Sträck på dig, dra in hakan och dra ihop skulderbladen. Se till att du behåller den goda hållningen genom hela övningen. Håll varje position i 30 sekunder eller i fyra långsamma, djupa andetag.

1. Börja med att sträcka upp båda armarna som ett Y, handflatorna vända framåt. Armarna ska vara helt raka.

2. I nästa steg drar du ner armbågarna till axelhöjd, så att armarna tillsammans med huvudet bildar ett W. Kom ihåg att dra axlarna bakåt och ha handflatorna framåtvända.

3. Därefter sträcker du armarna rakt ut från sidorna. Din kropp är nu formad som bokstaven T.

4. Till sist placeras armbågarna in mot midjan med underarmarna riktade ut från kroppen. Armarna liknar nu två stycken spegelvända L. Handflatorna ska fortfarande vara vända framåt och armbågarna måste hela tiden ha kontakt med kroppen.

Om övningarna känns alldeles för lätta kan de utföras med böjda ben, lätt framåtlutad (fortfarande med rak rygg!). Alternativt med hantlar, eller liggandes på mage på en pilatesboll.

Lycka till!

Källa: videor på Youtube, sök på YWTL

Janne Lundberg 1956-2021

Foto: privat

En av våra kollegor – Janne Lundberg (f. 1956) – lämnade oss allt för tidigt, den 4 juli 2021, efter en tids sjukdom. Janne började tolka redan i tonåren, och var en tolk som på många olika sätt banade väg för alla oss som skulle komma senare. Han sökte tidigt ny kunskap, genom att till exempel redan på 1980-talet studera vid dåvarande Gallaudet College (nu Gallaudet University), och han arbetade på många olika sätt för att främja tolkars situation och arbetsvillkor och genom det förbättra dövas möjligheter att aktivt delta i samhället.

När jag som nyutbildad tolk kom till Stockholm 1981, för en anställning på Högskolan för lärarutbildning, var han en kollega jag alltid kunde lita på i olika sammanhang. Med sin bakgrund i dövsamhället guidade han mig, och var den jag som ny alltid kunde förlita mig på. På den tiden tolkades till exempel alla medlemsmöten på Stockholms dövas förening till talad svenska. Det var ett frilansuppdrag jag bara vågade åta mig om jag visste att han skulle vara min kollega. Han kände alla som var aktiva i föreningen, och om det var någon jag hade svårt att förstå kunde jag lita på att han hjälpte mig. Så småningom började han också att tolka i olika internationella sammanhang, både mellan talad engelska och svenskt teckenspråk och mellan talad engelska och International Sign. Han anlätades flitigt av Sveriges dövas idrottsförbund, och tillsammans tolkade vi det som då hette

World Games of the Deaf (Dövas världsspel) på Nya Zeeland kring årsskiftet 1988-1989. Han tolkade också vid flera av de kongresser som arrangerades av World Federation of the Deaf, både till/från svenskt teckenspråk och som en del av det team som tolkade till/från International Sign.

Janne var också mycket aktiv när det gällde att förbättra tolkars arbetsvillkor. Vi satt tillsammans i STTF:s styrelse 1983-1985, och efter det fortsatte han i flera år att arbeta fackligt genom STTF:s arbetsgrupp för fackliga frågor. Långt innan auktorisation av teckenspråkstolkar blev verklighet genomförde han, tillsammans med Inga-Lena Adolfsson (nu Aigner), ett projekt för STTF. Projektet resulterade i rapporten "Godkännandeprov för teckenspråkstolkar. Rapport från ett försökstest 1988."

Förutom att kämpa för våra arbetsvillkor via STTF, och att mer informellt stödja och vägleda nya kollegor var han också lärare på "Högre tolkutbildning i teckenspråk" på Stockholms universitet när den gavs för andra gången, höstterminen 1989 och vår- och höstterminen 1990.

Tack, Janne, för allt jag fick lära mig av dig och för allt du gjorde för tolkkåren.

Anna-Lena Nilsson

Hittade du denna tidning på din arbetsplats?

Tänk om du kunde få hem en alldeles egen tidning att läsa i lugn och ro?!

Bli medlem på sttf.org

**VILL DU HA MED NÅGOT I NÄSTA NUMMER?
MANUSSTOPP 7 NOVEMBER**